

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Maunula, Minna; Maunumäki, Minna; Anttonen, Sanna

Title: Avoimen yliopiston nollasuorittajat – miksi opinnot eivät etene?

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat, 2021

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Maunula, M., Maunumäki, M., & Anttonen, S. (2021). Avoimen yliopiston nollasuorittajat – miksi opinnot eivät etene?. *Yliopistopedagogiikka*, 28(2).

<https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2021/12/20/avoimen-yliopiston-nollasuorittajat-miksi-opinnot-eivat-etene/>

Avoimen yliopiston nollasuorittajat – miksi opinnot eivät etene?

20.12.2021

tags: avoin yliopisto, nollasuorittaja, opintojen eteneminen

Minna Maunula, yliopistonopettaja, tutkija, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto ja Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

minna.r.h.maunula@jyu.fi (mailto:minna.r.h.maunula@jyu.fi)

Minna Maunumäki, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto

minna.j.maunumaki@jyu.fi (mailto:minna.j.maunumaki@jyu.fi)

Sanna Anttonen, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto

sanna.s.anttonen@jyu.fi (mailto:sanna.s.anttonen@jyu.fi)

KEHITTÄMINEN JA KOKEILUT

(https://yliopistopedagogiikka.files.wordpress.com/2021/12/yp-osastotunnus-kehittaminen-ja-kokeilut_page_013-10.png)

Nykyinen koulutuspolitiikka vastaa työelämän muutostarpeisiin ohjaamalla työuran eri vaiheissa olevia aikuisia kehittämään osaamistaan jatkuvan oppimisen hengessä. Moni hakeutuu toiveikkaana avoimeen yliopistoon, mutta yllättävän monen opinnot eivät etene lainkaan. Kutsumme näitä opiskelijoita nollasuorittajiksi. Tutkimus selvittää avoimen yliopiston nollasuorittajien opintojen etenemättömyyden syitä. Tutkimus toteutettiin syksyllä 2018 verkkokyselyinä. Vastauksia saatiin 185 vastaajasta, joiden ollessa 45. Tulosten mukaan etenemättömyyttä selittää kolme tekijää: 1) elämäntilanteiden yhteensovittamisen vaikeudet, 2) puutteet akateemisissa opiskelutaidoissa ja 3) passiivisuus ohjaukseen hakeutumisessa. Tutkimuksella haluamme nostaa nollasuorittamisen ilmiön esille ajassa, jota leimaavat huippusuorittamisen ihanne, jatkuvan oppimisen ideologia ja opintojen digitalisoituminen.

Johdanto

Globalisaatio, digitalisaatio ja työelämän kiihtyvä muutos ohjaavat elinikäiseen oppimiseen, josta on tullut yksilön, työelämän, koulutusorganisaatioiden ja koko yhteiskunnan yhteinen asia. Elinikäisen oppimisen lähtökohtia on paikannettu unescolaiseen demokratiaan ja solidaarisuuteen, nykyisin talouden ja kilpailukyvyn yrittäjämäisiin intresseihin (Kinnari, 2020). Koulutuspoliittisten muutosten seurauksena on siirrytty jatkuvan oppimisen, työelämäosaamisen sekä kompetenssien korostamiseen (Miettinen, 2019; OECD, 2005).

Jatkuvan oppimisen yhteiskunnassa monet aikuiset tarttuvat avoimen yliopiston opintoihin, jotka ovat kaikille avoimia ja vastaavat yhteisöllisiin ja yksilöllisiin oppimistarpeisiin. Useilla avoimen opiskelijoilla on jo akateeminen tutkinto, monille opiskelu avoimessa yliopistossa avaa toisen

mahdollisuuden yliopistotutkintoon ja osaamisen päivittämiseen. (Haltia, Isopahkala-Bouret & Jauhiainen, 2021; Jauhiainen, Nori & Alho-Malmelin, 2007.) Nykyisin avoimen yliopiston toiminnassa korostuvat koulutuksellisen tasa-arvon sijaan työelämä, talous, hyöty ja tehokkuus (Haltia, 2012), myös rahoitus on suoriteperustaista (OKM 2019b). Talousnäkökulman korostuessa myös avoimen yliopiston opiskelijat representoivat tehokkaina suorittaja-asiakkaina (Bunce, Baird & Jones, 2017; Siivonen, 2017), jotka tuottavat nopeasti opintopisteitä ja työllistyvät aloilleen (Siivonen, 2017). Mutta aina avoimen yliopiston aikuisopiskelijoiden opinnot eivät etene toivotusti. Keitä ovat nämä opiskelijat, jotka maksavat opinnoistaan, mutta suorittavat nolla opintopistettä? Nollasuorittajan käsitteellä pyrimme kyseenalaistamaan määrällistä ja arvottavaa puhetapaa huippusuorittamisesta ja aikuisopiskelijoista jatkuvan oppimisen kykypääomakoneina (ks. Kinnari, 2020). Nollasuorittajilla emme viittaa yksilön arvoon, vaan niihin aikuisopiskelijoihin, jotka eivät vastaa ”oikealla” tavalla koulutuspoliittisiin suoritehanteisiin (ks. Brunila, Onnismaa & Pasanen, 2015). Pureudumme sekä yksilötasolla että laajemmin nollasuorittamisen ilmiöön ja selvittämme, millaiset tekijät selittävät opintojen etenemättömyyttä.

Taustakirjallisuutta

Aikaisempien tutkimusten valossa merkittävä aikuisen opiskelijan opintojen etenemättömyyden syy on tasapainoilu eri elämänalueiden välillä. Aikuisopiskelijat ovat usein perheellisiä ja työssäkäyviä, jolloin erityisesti työstä johtuva ajanpuute hidastaa opiskelua (Repo, Ruokolainen & Vuoksenranta, 2014). Toisaalta vapaa-ajasta, sosiaalisista kontakteista ja perheajasta joudutaan nipistämään opiskelun vuoksi (Lowe & Gayle, 2007; Stone & O’Shea, 2013). Aikuisopiskelijat kuitenkin kokevat perhe- ja työroolien tuovan monenlaista osaamista ja taitoja, jotka edistävät opiskelua (Niemelä, 2014).

Toisena tunnistettuna hidasteena aikuisopiskelijan opintojen etenemiselle ovat puutteelliset opiskelutaidot, erityisesti heikkous akateemisissa metataidoissa (Siivonen, 2017), jotka ovat avoimen yliopiston itsenäisissä opinnoissa keskeisiä (Davidson, 2017). Myös metakognitiiviset kontrollitaidot, kuten itsesäätely ja oppimistaitojen kehittäminen (Muukkonen & Lakkala, 2009), ovat oleellisia opiskelutaitoja. Lisäksi yksilölliset tekijät, kuten epäonnistumisen pelko, taipumus perfektionismiin ja motivaation puute, viivyttävät opintoja (Steel, 2007).

Korkeakouluopiskelijoiden ohjauspalveluita on kehitetty systemaattisesti elinikäisen ohjauksen keinoin (Onnismaa, 2011; Valtioneuvosto, 2020). Myös avoimessa yliopistossa on jo pitkään tunnistettu opiskelijoiden heterogeenisyys ja moninaiset ohjaustarpeet (Valleala, 2005). Monipuolisille aikuisopiskelijoiden ohjaustavoille on selkeä tarve (Vuorinen, Kasurinen & Sampson, 2006), kuten erilaisten elämäntilanteiden huomioimiselle (Repo ym., 2014) sekä automatisoitujen digiohjaustyökalujen mahdollisuuksien hyödyntämiselle (OKM, 2019a).

Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat ne Jyväskylän yliopiston Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen avoimen yliopiston opiskelijat, jotka ilmoittautuvat ja maksoivat opinto-oikeudestaan, mutta eivät suorittaneet yhtään opintopistettä ajalla 1.8.2017–31.10.2018. Tutkimusaineisto kerättiin syksyllä 2018 verkkokyselyllä, joka lähetettiin 414 opiskelijalle. Vastauksia saatiin 185 kappaletta eli vastausprosentti oli 45. Tutkimuksella etsittiin vastausta kysymykseen ”Millaiset tekijät estävät avoimen yliopiston opiskelijan etenemisen opinnoissaan?”

Opiskelijat arvioivat opintojensa etenemättömyyttä avoimilla ja asteikollisilla kysymyksillä. Opiskeluhyvinvointia selvitettiin Salmela-Aron (2009) kuusiportaisilla opiskelu-uupumus- ja opiskeluinto -mittareilla (täysin eri mieltä – täysin samaa mieltä). Opiskelutaitoja arvioitiin

neliportaisella asteikolla (huono, tyydyttävä, hyvä, erinomainen). Muissa asteikkokysymyksissä käytettiin neliportaisuutta (eri mieltä – samaa mieltä). Tutkimusaineiston laadullisessa osassa hyödynnettiin sisällönanalyysiä, ja määrällisen osion tuloksia kuvataan prosenteilla ja keskiarvoilla.

Tutkimukseen osallistuneet vastaavat tyypillistä avoimen yliopiston opiskelijaa. Vastaajista 60 prosenttia sijoittui 30–49-vuotiaiden ikäryhmään. Naisten osuus oli 84 prosenttia. Korkeakoulututkinto oli 76 prosentilla, ja 76 prosenttia oli työelämässä. Vastaajista 81 prosenttia oli perheellisiä ja 57 prosenttia lapsiperheellisiä. Kyselyyn osallistuneista 42 prosenttia tavoitteli yliopistotutkintoa, 23 prosenttia kehitti ammatillista osaamistaan ja 13 prosenttia halusi parantaa työllistymistään avoimen opinnoilla.

Kolme näkökulmaa opintojen etenemättömyydelle

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että lähes kaikki nollasuorittajat (93 %) tunnistivat opintojensa etenemättömyyden suhteessa tavoitteisiinsa. He kokivat kyvykkyyttä ja intoa opiskeluun, mutta samalla monenlaisia haasteita. Opintojen etenemättömyyttä voidaan selittää kolmella päätekijällä: 1) elämänalueiden yhteensovittamisen vaikeuksilla, 2) puutteet akateemisissa opiskelutaidoissa ja 3) passiivisuudella ohjaukseen hakeutumisessa.

Elämänalueiden yhteensovittamisen vaikeudet – ”Aika ei yksinkertaisesti tahdo riittää”

Etenemättömyyden taustalta paljastui elämänalueiden koordinoinnin vaikeuksia. Nollasuorittajista 90 prosenttia koki opiskelun, työn ja perheen yhteensovittamisen kuormittavaksi ja 84 prosenttia ajan löytämisen haastavaksi. Työ heijastui kielteisemmin opiskeluun kuin perhe. Työ vei liikaa aikaa (68 %) ja työstressi häiritsi keskittymistä (59 %): *”Työ stressaa kovasti ja häiritsee opiskelua.”* Sen sijaan perhe ja läheiset asetettiin etusijalle opiskelun kustannuksella (69 %).

Opiskelua hidastivat myös odottamattomat elämäntapahtumat, kuten avioero, kuolemantapaus ja sairastuminen. Kiireisestä arjesta huolimatta nollasuorittajat eivät olleet kovin uupuneita (ka. 2,66), vaan kokivat opiskeluintoa (ka. 4). He pitivät opiskelua mielekkäänä (85 %), vaikka kokivat riittämättömyyttä (50 %) ja tunnistivat saavansa vähemmän aikaan kuin ennen (65 %).

Puutteet akateemisissa opiskelutaidoissa – ”En vain pääse alkuun”

Nollasuorittajat kokivat etenemättömyydestä huolimatta kyvykkyyttä, 79 prosenttia uskoi menestyvänsä opinnoissaan. He arvioivat omaavansa hyvät tiedonhankintataidot (ka. 3,16) ja tietotekniset taidot (ka. 3,08) sekä tieteellisen tekstin lukemisen (ka. 3,07) ja tiedon jäsentämisen taidot (ka. 3,02). Sen sijaan tieteellinen kirjoittaminen (ka. 2,83) ja vieraskielisen kirjallisuuden lukeminen (ka. 2,61) oli heikkoa. Selkeää ohjausta kaivattiin: *”Toivoisin, että ohjeet tehtäisiin selväksi teidän taholta, jotta energia ei menisi tehtävien ymmärtämiseen vaan tehtävien hoitamiseen”*. Myös verkko-opiskelu oli nollasuorittajille vaativaa, erityisesti opintojen alussa. Vastanneista 41 prosenttia piti opiskeluohjeita sekavina ja 53 prosenttia tietojärjestelmiin kirjautumista monimutkaisena. *”On ollut hankalaa, en tiedä mistä kursseja löydän, enkä ole ilmoittautunut.”* Itsenäinen verkko-opiskelu koettiin *”yksinäiseksi puurtamiseksi”* ja vertaistukea kaivattiin. Nollasuorittajat eivät opiskelleet systemaattisesti (67 %) eivätkä aikataulutaneet opintojaan (71 %). Opiskeluaikaa ei käytetty tehokkaasti (60 %), eikä opiskeluun panostettu (67 %).

Passiivisuus ohjaukseen hakeutumisessa – ”Paljon on sinusta itsestä kiinni”

Etenemättömyyttä selitti myös passiivisuus opinto-ohjauksen hakemisessa. Vaikka 58 prosenttia nollasuorittajista koki, että ohjausta oli tarjolla riittävästi ja että sitä oli helposti saatavissa (48 %), heistä 34 prosenttia kaipasi yhteydenottoa henkilökunnalta: *”Jos huomataan, että opinnot eivät lähde etenemään, voisi kysellä kuulumisia.”*

Toiset puolestaan näkivät vastuun kuuluvan aikuisopiskelijalle: ”*Aikuisopiskelijana koen, että itse on organisoitava oma arki niin, että myös opiskelulle jää aikaa*”. Toiset taas pitivät itseohjautuvuutta akateemisena opiskelutaitona: ”*Yliopisto-opinnoissa on pitkään ollut perinne, että jokainen toimii itseohjautuvasti*.”

Pohdinta

Tulosten perusteella avoimen yliopiston opiskelijoiden opintojen etenemättömyyttä ja nollasuorittamista voidaan selittää elämänalueiden yhteensovittamisen vaikeuksilla, puutteilla akateemisissa opiskelutaidoissa ja passiivisuudella ohjaukseen hakeutumisessa. Aiemmissakin tutkimuksissa on tunnistettu avoimen yliopiston opiskelijan kestohaasteiksi arjen ajankäyttövaikeudet ja opiskelukyvyn heikkoudet (Repo ym. 2014). Merkittävää on, että nollasuorittajilla ajankäytön ja opintojen suunnittelemattomuus kytkeytyi odotukseen opettajalähtöisestä ohjauksesta ja oppilaitoksen kontrollista opintojen edistymisessä. Ehdotamme tutkimuksen perusteella avoimen yliopiston ohjauspalveluiden vahvistamista ja suuntaamista erityisesti opintojen alkuvaiheessa ajankäyttöön, opiskeluprosessin suunnitteluun ja akateemisten opiskelutaitojen kehittämiseen. Opiskelijan metatietoisuus opiskelutaidoista on edellytys niiden kehittämiselle ja opinnoissa etenemiselle.

Avoimen yliopiston nollasuorittaja-ilmio kuvastaa tehokkuus- ja suorittamisideologiaa, tai pikemminkin sen kääntöpuolta (ks. Filander ym., 2019). Jatkuvalla oppimisella tavoitellaan sekä yksilön että kansakunnan parempaa osaamista, jota joustavin digiratkaisuin ja elinikäisen ohjauksen keinoin pyritään vauhdittamaan. Avoimen yliopiston opiskelijamäärän kasvu, palveluiden automatisoituminen ja lisääntynyt verkkovälitteisyys ovat vähentäneet henkilökohtaisia kohtaamisia, mikä saattaa lisätä opintoihin kiinnittymättömyyttä ja kasvattaa nollasuorittamista. Nollasuorittaja-ilmio haastaa avointa yliopistoa kollektiivisesti huomioimaan erilaisista taustoista tulevien ja vaihtoehtoisia reittejä kulkevien aikuisopiskelijoiden ohjaustarpeet jatkuvan oppimisen poluilla (ks. Haltia ym., 2021). Nollasuorittaminen ei ilmennä epäonnistumista vaan inhimillisiä kuoppia, joista on mahdollisuus ohjatusti ponnistaa omiin tavoitteisiinsa.

Lähteet

- Brunila, K., Onnismaa, J. & Pasanen, H. (2015). Johdanto. Teoksessa K. Brunila, J. Onnismaa & H. Pasanen (toim.), *Koko elämä töihin: Koulutus tietokykykapitalismissa* (s. 9–24). Tampere: Vastapaino, 9–24.
- Bunce, L., Baird, A. & Jones, S. E. (2017). The student-as-consumer approach in higher education and its effects on academic performance *Studies in Higher Education*, 42(11), 1958–1978. Saatavilla <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1127908> (<https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1127908>)
- Davidson, C. N. (2017). *The new education: How to revolutionize the university to prepare students for a world in flux*. New York: Basic Books.
- Filander, K., Korhonen, M. & Siivonen, P. J. (2019). Johdatus nykyajan huiputukseen. Teoksessa K. Filander, M. Korhonen & P. Siivonen (toim.), *Huiputuksen moraalijärjestys: Osallisuuden ja sosiaalisen kivun kertomuksia* (s. 15–47). Tampere: Vastapaino.
- Haltia, N. (2012). *Yliopiston reunalla: Tutkimus suomalaisen avoimen yliopiston muotoutumisesta* (väitöskirja). Turku: Turun yliopisto.
- Haltia, N., Isopahkala-Bouret, U. & Jauhiainen, A. (2021). The vocational route to higher education in Finland: Students' backgrounds, choices and study experiences. *European Educational Research Journal*. February 22. Saatavilla <https://doi.org/10.1177/1474904121996265> (<https://doi.org/10.1177/1474904121996265>)

- Jauhiainen, A., Nori, H. & Alho-Malmelin, M. (2007). Various portraits of Finnish open university students. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 51(1), 23–39. Saatavilla <https://doi.org/10.1080/00313830601079017> ([/doi.org/10.1080/00313830601079017](https://doi.org/10.1080/00313830601079017))
- Kinnari, H. (2020). *Elinikäinen oppiminen ihmistä määrittämässä: Genealoginen analyysi EU:n, OECD:n ja UNESCO:n politiikasta*. Kasvatusalan tutkimuksia 81. Helsinki: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Lowe, J. & Gayle, V. (2007). Exploring the work/life/study balance: The experience of higher education students in a Scottish further education college. *Journal of Further and Higher Education*, 31(3), 225–238. Saatavilla <https://doi.org/10.1080/03098770701424942> (<https://doi.org/10.1080/03098770701424942>)
- Miettinen, R. (2019). 21. vuosisadan kompetenssit – OECD kasvatuksen kielen uudistajana. *Kasvatus*, 50(3), 203–215.
- Muukkonen, H. & Lakkala, M. (2009). Exploring metaskills of knowledge-creating inquiry in higher education. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*, 4(2), 187–211. Saatavilla <https://doi.org/10.1007/s11412-009-9063-y> ([/doi.org/10.1007/s11412-009-9063-y](https://doi.org/10.1007/s11412-009-9063-y))
- Niemelä, J. (2014). Opiskelua työn ja perheen siivittämänä vai ristipaineessa? *Työelämän tutkimus*, 12(2), 137–156.
- OECD. (2005). *The definition and selection of key competences: Executive summary*. Paris: OECD. Saatavilla <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> (<https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>)
- OKM. (2019a). *Visio 2030 työryhmien raportit*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla https://okm.fi/documents/1410845/12021888/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf/d69fc279-d6a9-626d-deac-712662738972/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf?t=1548923472000 (https://okm.fi/documents/1410845/12021888/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf/d69fc279-d6a9-626d-deac-712662738972/Visiotyo%CC%88ryhmien+yhteinen+taustaraportti_v2.pdf?t=1548923472000)
- OKM. (2019b). *Yliopistojen rahoitusmalli vuodesta 2021 alkaen*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla https://minedu.fi/documents/1410845/4392480/YO_rahoyitusmalli_fi/7ca7db15-70af-e449-d2b4-0450d4cfd1c3/YO_rahoyitusmalli_fi.pdf (https://minedu.fi/documents/1410845/4392480/YO_rahoyitusmalli_fi/7ca7db15-70af-e449-d2b4-0450d4cfd1c3/YO_rahoyitusmalli_fi.pdf)
- Onnismaa, J. (2011). *Ohjaus- ja neuvontatyö: Aikaa, huomiota ja kunnioitusta* (3. painos). Helsinki: Gaudeamus.
- Repo, S., Ruokolainen, O. & Vuoksenranta, S.-T. (2014). Kuinka avoimen yliopiston opiskelija yhdistää opiskelun, työn ja perheen. *Aikuiskasvatus*, 34(4), 259–268. Saatavilla <https://doi.org/10.33336/aik.94106> (<https://doi.org/10.33336/aik.94106>)
- Salmela-Aro, K. (2009). *Opiskelu-uupumusmittari SBI-9 yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille*. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 46.
- Siivonen, P. (2017). Who is to be positioned as employable? Adult graduates' educational and working life pathways. Teoksessa M. Tomlinson & L. Holmes (toim.) *Graduate employability in context* (s. 237–254). London: Palgrave Macmillan. Saatavilla https://doi.org/10.1057/978-1-137-57168-7_11 (https://doi.org/10.1057/978-1-137-57168-7_11)

Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65–94. Saatavilla <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65> (<https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65>)

Stone, C. & O'Shea, S. E. (2013). Time, money, leisure and guilt: The gendered challenges of higher education for mature-age students. *Australian Journal of Adult Learning*, 53(1), 95–116. Saatavilla <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1193&context=sspapers> (<https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1193&context=sspapers>)

Valleala, U.-M. (toim.). (2005). *Elinikäistä oppimista edistävä yliopistopedagogiikka Jyväskylän yliopiston avoimessa yliopistossa: Teorian ja käytännön dialogia*. Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston tutkimuksia ja selvityksiä 5.

Valtioneuvosto (2020). *Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023*: ELO-foorumi. Helsinki: Valtioneuvoston julkaisuja 34. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162576/VN_2020_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162576/VN_2020_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Vuorinen, R., Kasurinen, H. & Sampson J. (2006). Implementation strategies for guidance policy and practice in higher education. Teoksessa R. Vuorinen & S. Saukkonen (toim.), *Guidance services in higher education: Strategies, design and implementation* (s. 77–88). University of Jyväskylä, Institute for Educational Research.

from → Yliopistopedagogiikka 2021/2

No comments yet

This site uses Akismet to reduce spam. [Learn how your comment data is processed.](#)

[Pidä blogia WordPress.comissa.](#)